

ЗАСТАВНІ ЗАКУПІВЛІ ЗЕРНА ЯК ВИД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

З метою створення сприятливих і конкурентоспроможних умов виробництва зернових культур, послідовного формування внутрішнього та зовнішнього ринків зерна як пріоритетних напрямків розвитку агропромислового сектору економіки України задля забезпечення внутрішніх потреб нашої держави у продовольчому, насіннєвому та фуражному видах зерна й нарощуванні його експортного потенціалу, вітчизняним законодавством передбачено основні заходи у сфері державної політики щодо регулювання ринку зерна. Серед них важливе місце займають державні заставні закупівлі зерна. Огляд наукової літератури свідчить, що питання державних заставних закупівель зерна досліджували Сафонов І. П. в аспекті правової регламентації [1], Шпичак О. О. – через призму економічної характеристики задля досягнення найбільшої результативності у регулюванні експортно-імпортних операцій з продукцією рослинництва та продуктами її переробки [2].

Відомо, що сільське господарство, а насамперед рослинництво (у тому числі й вирощування зерна), є одним із ризикованих видів підприємництва, що обумовлено сезонністю виробництва аграрної продукції, залежністю врожайності від природних, кліматичних і погодних факторів, тривалістю обороту інвестицій, кон'юнктурою ринку та ін. Відтак, нормами Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» серед різних видів підтримки виробників сільськогосподарської продукції з боку держави (таких як регулювання гуртових цін на окремі види сільськогосподарської продукції, проведення товарних і фінансових інтервенцій, тимча-

сове адміністративне регулювання цін та тимчасова бюджетна дотація, фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів і компенсації лізингових платежів та ін.) передбачено запровадження за рішенням Кабінету Міністрів України режиму заставних закупівель зерна [3]. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» також закріплює режим державних заставних закупівель зерна як одного із заходів державного регулювання ринку зерна [4].

Власне заставна закупівля означає зарахування до державного інтервенційного фонду, який функціонує для забезпечення цінової стабільності, об'єкта державного цінового регулювання (ним є зернові сільськогосподарські культури: пшениця тверда і м'яка, кукурудза, ячмінь, жито та ін.) – предмета застави у разі, коли бюджетна позика та/або плата за її використання не були погашені у строк, передбачений договором [3]. Отже, Аграрний фонд (як державна спеціалізована установа, уповноважена Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України) надає бюджетну позику виробникам зерна, яке є об'єктом державного цінового регулювання, щороку у період з 1 липня поточного до 1 квітня наступного бюджетного року під заставу такого об'єкта в межах коштів, передбачених у державному бюджеті, але не більше 80 % розміру мінімальної інтервенційної ціни.

Аграрний фонд (кредитор) повинен оприлюднити у ЗМІ відомості про розміри бюджетних позик, а виробник зерна (яке є об'єктом державного цінового регулювання), що виявив бажання отримати бюджетну позику (позичальник), подає Аграрному фонду або його регіональному відділенню заявку і відповідні документи. Аграрний фонд протягом 5 робочих днів приймає рішення про надання бюджетної позики (за умови наявності у державному бюджеті коштів) або про відмову в її наданні та інформує про позичальника, який протягом 5 робочих днів після цього забезпечує доставку зерна на сертифікований зерновий склад, укладає з Аграрним фондом кредитний договір (на строк, визначений сторонами у договорі, але не більш як на один маркетинговий період, який розпочинається з місяця, у якому починає поставлятися (продаватися) окремий вид продукції рослинництва відповідного врожаю, та закінчується останнім числом місяця, що передує місяцю, в якому починає поставлятися (продаватися) такий самий вид продукції рослинництва наступного врожаю) та передає йому подвійне складське свідоцтво. Аграрний фонд здійснює перерахування коштів державного бюджету для надання бюджетної позики протягом 3 операційних днів після підписання кредитного договору відповідно до Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами. При цьому Аграрний фонд забезпечує ведення обліку зерна, що надійшло як застава відповідно до кредитного до-

говору. При повному погашенні основної суми бюджетної позики та плати за її використання у строк, встановлений кредитним договором, у тому числі достроково, позичальнику повертається подвійне складське свідоцтво, а зерно звільняється з-під режиму застави, інакше: предмет застави (зерно) переходить у власність держави та зараховується до складу державного інтервенційного фонду; зобов'язання між сторонами договору вважаються повністю виконаними; кредитор набуває прав вигодонабувача за договором страхування такого колишнього об'єкта застави.

Отже, за допомогою механізму заставних закупівель зерна держава здійснює підтримку вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників, які потребують отримання оборотних коштів, вирішує питання надлишкової пропозиції зернових культур на аграрному ринку, що позитивно впливає на рівень цін на сільськогосподарську продукцію і є взаємовигідним як державі так і аграріям.

Література

1. Сафонов І. Державна заставна закупівля зерна – важливий захід підтримки аграрних товаровиробників / І. Сафонов // Право України. – 2006. – № 5. – С. 77–81; Сафонов І.П. Правова регламентація державної підтримки аграрних товаровиробників: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / І.П. Сафонов; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2007. – 20 с.

2. Шпичак О. О. Оподаткування експорту-імпорту продукції рослинництва: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / О. О. Шпичак; Нац. наук. центр «Інт-т аграр. Економіки» УААН. – К., 2004. – 21 с.

3. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV із змінами // Голос України від 07.09.2004 р. – № 165

4. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV із змінами // Урядовий кур'єр від 31.07.2002 р. – № 138